

УДК 159.9221

Марцих Надія,*магістр психології, психолог-консультант кабінету психологічної допомоги Міжрегіональної академії управління персоналом, м. Миколаїв*

ГЕНДЕРНІ ВІДМІННОСТІ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДОРОСЛИХ

У статті розглядаються сенсорно-перцептивні, розумові відмінності чоловіків та жінок. Визначено кореляційні зв'язки між показниками креативності й особистісними особливостями.

Ключові слова: *статеворольова ідентифікація, творчі здібності, невербальна креативність, вербальна креативність, тривожність, самооцінка, самоприйняття.*

Marcikh N. Gender differences of adults creative capabilities

In the article differences in the touch-sensitively-perceptual cogitative capabilities of men and women differences are examened. correlattd connections between the creativity and personality features indexes are defined.

Keywords: *sexual authentication, anxiety, self-appraisal, selfacceptance, creative capabilities, level of creativity, creative capabilities, unverbal creativity, verbal creativity.*

Відмінності “фемінної” та “маскулінної” поведінки формуються у кожному суспільстві під впливом гендерних очікувань щодо представників чоловічої та жіночої статі. Гендерний розвиток особистості – це привласнення нею нормативів поведінки, прийнятих у цьому суспільстві, процес ідентифікації з ними на рівні підсвідомого та свідомого наслідування.

Сьогодні в нашій країні сформувалися різні погляди на роль жінки й чоловіка в суспільстві та родині, що зумовлено усталеними консервативними очікуваннями певних статево відповідних моделей та якостей поведінки. Це спричиняє психологічний тиск на формування статевої свідомості, спонукає до ідентифікації з традиційними патріархальними моделями поведінки. Традиційно жіноче й чоловіче сприймається як пасивне й активне, слабке й сильне, поділяючи чоловічий та жіночий світи на предметно-інструментальний

та емоційно-регулювальний з відповідними статевими ролями, професіями, особистісними якостями, особливостями ціле покладання, мотивації досягнення, рівня домагань, соціальними досягненнями, когнітивними схемами, творчими здібностями тощо.

Чисельні дослідження вказують на гендерні відмінності в сенсорно-перцептивних здібностях чоловіків та жінок. Виявлено, що швидкість мислення, незалежність ефективності мислення від попереднього досвіду, рівень розвитку невербального мислення вище у чоловіків (Е. Мссоу, С. Jacklin, В. Ф. Коновалова, Я. І. Михайлова); у жінок більше розвинене вербальне мислення (І. А. Сергіїва, О. І. Вінокурова). Показники образного мислення, практичного мислення мають більш високий рівень розвитку у чоловіків (М. М. Гарифулліной, Е. Р. Пеетс; А. І. Канатова). Узагальненість мислення, адаптивність інтелектуальних процесів, логічність практичного мислення, евристичне мислення, словарний запас в одних вікових групах вище у жінок, в інших – у чоловіків.

Творчі можливості, як зазначає Н. С. Лейтес, особливо в розумовій сфері, залежать не тільки від розумових властивостей – легкості виникнення здогадок, гіпотез, швидкості комбінування та перекомбінування інформації, що витягується з пам'яті – але й від певних особистісних особливостей – характеру, мотивів, стилю поведінки, розумової самостійності, сміливості думки, готовності до вольового зусилля, спрямованості особистості до досягнення. На нашу думку, сюди ж можна також віднести особистісну та реактивну тривожність, рівень самооцінки, рівень інтернальності, самоприйняття, рівень адаптації до соціуму, прийняття інших тощо. Ми вважаємо, що творча самореалізація, досягнення максимального успіху в професійній діяльності дорослих залежить більшою мірою не з гендерними особливостями в будь-якій предметній сфері, а з певними індивідуально-типологічними особливостями, які, своєю чергою, зумовлені певною мірою й від психофізіологічних відмінностей чоловіка й жінки.

Дослідження, що було проведено з 163 респондентами віком від 20 до 55 років, виявило тісні кореляційні зв'язки між такими показниками творчих здібностей, виокремлених Є. П. Торренсом, як розробленість, гнучкість, швидкість, оригінальність мислення ($r=0,91$,

$p \leq 0,01$). Рівень креативності, що розуміється як здатність до розумового перетворення і творчості, здатності до дивергентного мислення, уміння відмовитись від стереотипного способу розв'язання задач, має слабкий позитивний кореляційний зв'язок з рівнем самооцінки ($r=0,3$, $p \leq 0,01$), соціальною компетентністю ($r=0,29$, $p \leq 0,01$), оригінальністю мислення ($r=0,21$, $p \leq 0,01$), розробленістю ($r=0,24$, $p \leq 0,01$), гнучкістю мислення ($r=0,21$, $p \leq 0,01$), та слабкий зворотний кореляційний зв'язок з рівнем особистісної тривожності ($r=-0,16$, $p \leq 0,05$), рівнем реактивної тривожності ($r=-0,17$, $p \leq 0,05$). Невербальна креативність корелює з мотивацією досягнення на рівні ($r=0,35$, $p \leq 0,01$). За даними дослідження Н. В. Гаврюшиної виявлено, що невербальна креативність однакова у чоловіків та жінок, а вербальна креативність вище у жінок, та за її рахунок вище загальний рівень креативності.

Виявлення можливих зв'язків між гендером, творчими здібностями та особистісними особливостями – завдання нашого подальшого дослідження.

Список використаної літератури:

1. Богоявленская Д. Б. Вчера и сегодня психологии творчества // Творчество в искусстве – искусство творчества / Под ред. Л. Дорфмана и др. – М. : Смысл, 2000. – С. 186-198.
2. Матюшкин А.М. Концепция творческой одаренности // Вопросы психологии. – 1989. – № 6. – С. 29-33.
3. Моляко В. Психологія творчості – нова парадигма дослідження конструктивної діяльності // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992 – 2002. – С. 490.
4. Психология творчества / Под ред. Я. А. Пономарева. – М.: Наука, 1990. – 224 с.
5. Роменец Володимир Андрійович Психологія творчості. – К.: Либідь, 2001. – 288 с.